

ESTETIK TARBIYA VA SAN'ATNING SHAXS KAMOLOTIDAGI AHAMIYATI

Ergasheva Aziza Ozod qizi

Termiz Iqtisodiyot va Servis Universiteti

6.24 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada estetik tarbiya tushunchasi, uning maqsad va vazifalari, san'atning shaxs kamoloti jarayonidagi o'rni, o'quvchilarda estetik dunyoqarashni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari hamda zamonaviy ta'limda estetik tarbiyani samarali tashkil etish usullari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Estetik tarbiya, san'at, go'zallik, ma'naviy yetuklik, estetik madaniyat, ijodkorlik, badiiy ta'lim, shaxs kamoloti, musiqiy tarbiya, tasviriy san'at.

Insonning ma'naviy yetukligi, ruhiy olami, dunyoqarashi va fikrlash tarzida san'at va estetik tarbiyaning o'rni beqiyosdir. Estetik tarbiya shaxsning nafaqat go'zallikni his etish, balki uni anglash, qadrlash, yaratish va hayot tarziga tatbiq eta olishini ta'minlaydi. Bugungi globallashuv jarayonida yosh avlodda estetik madaniyatni shakllantirish — ularni ma'naviy jihatdan barqaror, aqlan yetuk, ijodkor, mustaqil fikrlovchi, yuksak didli shaxs sifatida voyaga yetkazishning muhim sharti hisoblanadi.

San'at inson ongiga bevosita ta'sir etadi, ruhiyatni boyitadi, tasavvurni o'stiradi, axloqiy qarashlarni shakllantiradi. Shu bois estetik tarbiya ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, har bir yosh davrida o'ziga xos yo'nalishda tashkil etilishi zarur.

Ushbu maqolada estetik tarbiya va san'atning shaxs kamolotidagi o'rni, vazifalari, pedagogik-psixologik hamda ijtimoiy ahamiyati tahlil qilinadi.

Estetik tarbiya tushunchasi va uning mohiyati

Estetik tarbiya — ta'limning ajralmas qismi

Estetik tarbiya — bu yosh avlodni go‘zallikni idrok etish, his qilish, tushunish va amaliy faoliyatda qo‘llashga yo‘naltirilgan pedagogik jarayondir. U shaxsning estetik ehtiyojlarini shakllantirish, badiiy didini o‘stirish, san’atga qiziqishini kuchaytirish, hayotga ijodkorona yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Estetik tarbiya quyidagi jihatlarni o‘z ichiga oladi:

Go‘zallikni ko‘ra olish;

Estetik his-tuyg‘ularni rivojlantirish;

San’at asarlarini tushunish va tahlil qilish;

Badiiy ijodiy faoliyatda ishtirok etish;

San’at orqali o‘zini ifoda etish.

Estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari

Asosiy maqsad — estetik madaniyatli, yuksak didli, san’atni qadrlaydigan, ijodkor shaxsni tarbiyalash.

Vazifalari:

1. Go‘zallikni anglash va qadrlash ko‘nikmalarini shakllantirish.
2. San’atga mehr va qiziqishni kuchaytirish.
3. Estetik tafakkur va tasavvurni rivojlantirish.
4. Badiiy iste’dodni rivojlantirish uchun sharoit yaratish.
5. Axloqiy-estetik qarashlarni mustahkamlash.
6. Shaxsning ruhiy olamini boyitish.

San’atning shaxs kamolotidagi o‘rni

San’at — ruhiy poklanish manbai

San'atning inson ruhiyatiga ta'siri juda kuchli. Musiqa, tasviriy san'at, adabiyot, teatr, kino va boshqa san'at turlari:

Ruhiy holatni muvozanatlashtiradi,

Ichki kechinmalarni uyg'otadi,

Xis-tuyg'uni noziklashtiradi,

Ma'naviy barqarorlikni ta'minlaydi.

San'at orqali inson o'zini anglaydi, his qiladi, o'z-o'zini tarbiyalaydi.

San'atning axloqiy tarbiyaga ta'siri

San'at asarlarida:

Ezgulik,

Halollik,

Odoblilik,

Vatanparvarlik,

Do'stlik,

Adolat

G'oyalari mujassam. Ular o'quvchilarni axloqiy sifatlar bilan boyitadi, ularni ijobiy fazilatlarga undaydi.

San'at insonni "yaxshilikka oshno, yomonlikka dushman" bo'lishga o'rgatadi.

Shaxsning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish

San'at bolalarda:

Tasavvur,

Kreativ fikrlash,

Ijodkorlik,

Mustaqil qarash,

Muammoli vaziyatni yecha olish

Ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ijodiy faol o'quvchi keyinchalik har qanday sohada muvaffaqiyatga erishadi.

Estetik tarbiyaning pedagogik va psixologik asoslari

Pedagogik asoslar

Estetik tarbiya ta'lim jarayonida quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

1. O'quvchiga yo'naltirilganlik tamoyili
2. Izchillik va tizimlilik
3. Amaliy faoliyatga tayanganlik
4. O'yin va ijodiy yondashuv
5. Multimodal ta'lim
6. Mavzularning hayot bilan bog'liqligi

Pedagog estetik tarbiyani nafaqat tasviriy san'at darslari orqali, balki barcha fanlarda uyg'un holda yo'lga qo'yishi mumkin.

Psixologik asoslar

Estetik his-tuyg'u, tasavvur va badiiy didning shakllanishi:

Bolalarning yosh xususiyatlariga,

Individual qobiliyatlariga,

Ruhiy jarayonlarning rivojlanishiga

Mos ravishda tashkil etiladi.

San'at bilan shug'ullanish o'quvchida:

Empatiya,

Hissiy sezgirlik,

Ichki muvozanat,

Mushohada qilish,

Estetik zavqlanish

Kabi jihatlarni oshiradi.

Ta'lim jarayonida estetik tarbiyani tashkil etish

Maktabdagi san'at darslarining roli

Tasviriy san'at, musiqa, adabiyot, texnologiya va madaniyatshunoslik darslari estetik tarbiyaning asosiy vositalaridir.

Bu darslar orqali o'quvchilar:

Ranglar uyg'unligini his qiladi,

Tovush ohangini anglaydi,

Tasviriy kompozitsiya qonuniyatlarini o'zlashtiradi,

Badiiy tahlil qiladi,

Ijodiy ishlar bajaradi.

Sinfdan va maktabdan tashqari faoliyat

Estetik tarbiya quyidagi shakllarda yuqori samaradorlik beradi:

To'garaklar (rasm, dizayn, musiqa, raqs, teatr),

Ijodiy ko'rik-tanlovlar,

San'at galereyalariga ekskursiyalar,

Muzeylar,

Konsertlar,

Spektakllar.

Bu jarayonlar o'quvchilarning estetik dunyoqarashini kengaytiradi.

Raqamli san'at va zamonaviy imkoniyatlar

Bugungi raqamli davr estetik tarbiya uchun yangi yo'nalishlarni ochib bermoqda:

Grafika dizayni,

3D modellashtirish,

Raqamli rasm chizish,

Multfilm yaratish,

Animatsiya,

Foto va videomontaj.

Bu yo'nalishlar zamonaviy o'quvchilarning qiziqishiga mos tushadi va ijodiy qobiliyatlarni keng rivojlantiradi.

Estetik tarbiyaning shaxs kamolotidagi ijtimoiy ahamiyati

Shaxsning ma'naviy-axloqiy sifatlarini shakllantiradi.

Go'zallikka muhabbat uyg'otadi.

Jamiyatdagi estetik qadriyatlarning davomiyligini ta'minlaydi.

Ijtimoiy munosabatlarda madaniylikni kuchaytiradi.

Yuksak didli, estetik ongli avlodni shakllantiradi.

Insonni barkamol shaxs sifatida voyaga yetkazadi.

Estetik madaniyatga ega shaxs jamiyatda o'zining fikri, didi, ma'naviyati bilan alohida ajralib turadi.

Xulosa

Estetik tarbiya va san'at shaxsning har tomonlama kamolotida muhim o'rin egallaydi. San'at insonning ruhiy va axloqiy dunyosini boyitadi, uni ma'naviy jihatdan yetuk qilib tarbiyalaydi. Estetik tarbiya orqali o'quvchilar go'zallikni anglaydigan, yuksak didga ega, ijodkor, ma'naviy barkamol shaxs bo'lib voyaga yetadi.

Shu bois estetik tarbiya ta'lim jarayonining barcha bosqichlarida, barcha fanlari va faoliyat turlarida izchil davom ettirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva Q. "Estetika asoslari".
2. Sharipov Sh. "Pedagogika nazariyasi".
3. Abdug'aniyev A. "San'at tarixi".
4. G'ulomov A. "Musiqqa ta'limi metodikasi".
5. Dewey J. "Art as Experience".
6. UNESCO — Arts Education Framework.
7. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim to'g'risidagi Qonuni.
8. Maktab ta'limida estetik tarbiya bo'yicha metodik qo'llanmalar.